

N:o 132.

Af Herr **J. A. Åstrand**: *Dels derom att arbetare vid jernvägsbyggnader måtte ställas under krigslagarne m. m. och dels om beviljande af ett särskildt förslagsanslag till bestridande af de kostnader, som af berörda anordning blefve en följd.*

Vårt lands hastiga förkofran i alla möjliga riktningar under det senaste decenniet är utan allt tvifvel i väsendtlig grad en frukt af våra jernvägsanläggningar. Skyndsammare, än någon vid deras påbörjande vågat hoppas, hafva de fortskridit, och den erfarenhet, vi af de för trafiken redan öppnade banorna kunat vinna, skall säkert under en lång framtid framkalla nya. Med hänsyn härtill stå vi, oakadt de för trafik öppnade jernbanorna som snart uppgå till 300 mil, dock ännu blott vid början af dessa anläggningar, och det är derföre långt ifrån för sent att fästa uppmärksamhet vid den skuggsida dessa jernvägsbyggnader ega, och hvilken är af den beskaffenhet, att den icke längre bör lemnas obeaktad — jag menar jernvägsarbetarnes ställning. Både vid statens och enskilda jernvägsbyggnader lemnas arbetarne utom arbetet nästan utan all tillsyn och omvårdnad. Sammandragne från vidt skilda trakter, ofta långt från det egna hemmet, utan annat stöd än det tillfälliga och ovissa af lika illa lottade kamrater, få de, bäst de kunna, under arbetstiden söka förskaffa sig husrum och kost. Båda delarne blifva äfven derefter. De måste åtnöja sig med att bo illa och osundt, sammanpackade i trånga kyffan, och äfven under den kalla årstiden kunna de endast undantagsvis förskaffa sig varm föda. Följden häraf blifver oftast den, att arbetarne, för att uppehålla och värma sina lifskrafter, taga sin tillflykt till förtärandet af sprithaltiga varor. Detta blifver snart ett behof, vid hvars tillfredsställande måttlighetens gränser alit för lätt öfverskridas. Huru

många ynglingar, de kunna numera utan öfverdrift räknas i tusental, utgångne från nyktra och ordentliga hem till jernvägsarbeten, dit lockade af utsigten till högre och jemnare arbetsförtjenst, hafva icke, till föräldrars och anhörigas sorg, derifrån efter ett eller annat års förlopp återvändt såsom offer för fyllerilasten. Föräldrar inom ordentliga arbetarefamiljer se derföre äfven med ledsnad att deras söner begifva sig till jernvägsarbeten, och de få allt för ofta sina farhågor besannade. Det är äfven mera undantag än regel, att jernvägsarbetare göra några besparingar af sina arbetsförtjenster, och när så skett förstöras de mången gång på resor från det ena jernvägsarbetet till det andra. Här såsom eljest framkallar det omåttliga supandet äfven andra utsväfningar och brott mot den allmänna ordningen. Den ort, inom hvilken ett jernvägsarbete pågår, är i vissa hänseenden försatt i ett slags rättslöshetstillstånd, och knappast någon dag förgår utan att ortbefolkningen eller resande på ett eller annat sätt förnäras af jernvägsarbetare. Får det på detta sätt ohejdadt fortgå, tillskyndas derigenom vår arbetarebefolkning, som dock är nationens kärna, samt med detsamma hela vårt land en oberäknelig skada. Men skall den, som redan skett, i någon mån repareras, och dess återupprepande i framtiden förebyggas, måste kraftiga åtgärder vidtagas. Dessa böra åsyfta ej blott att bereda arbetarne sunda och ändamålsenliga bostäder, hvarför uppförande af baracker på flera ställen ej kan undvikas, samt att förskaffa dem stark och närande föda genom upprättande af markententier, så belägna, att de utan svårighet af de olika arbetslagen kunna besökas, utan jemväl att bland dem uppehålla disciplin, hvilken säkrast vinnes genom att ställa arbetarne under krigsartiklarne och förse dem med befäl från indelta arméen. Tages underbefålet med urskilning, så att dertill de företrädesvis kommenderades, hvilka genomgått underbefälsskolor, kunde utan svårighet söndagsskolor för arbetarne upprättas, der undervisning, obligatorisk för alla dem, hvilka ej fyllt 30 år, lemnades i skrifva, räkna, liniarteckning, exercis och gymnastik, hvarjemte för omvexling föredrag borde hållas under den mörka årstidens aftnar i populära, fosterländska ämnen.

För att bland det folk, som i ett eller annat hänseende vid jernvägsbyggnad vore anställdt, uppehålla de allmänna gudstjensterna, borde särskilda religionslärare förordnas, så framt ej aftal härutinnan kunde träffas med i orten bosatte prester.

Utän att i någon mån rubba det fria aftalet om arbetslegan, borde dock ej mera än hälften deraf veckovis utbetalas, och återstoden en gång i månaden, då arbetarne derigenom säkrast bereddes tillfälle till besparingar. Aftalet borde helst omfatta någon längre tid, t. ex. 3 eiler 6 månader, och skulle den arbetare, som sig väl skickade, ej kunna under samma tid afskedas, så framt icke arbetets fullbordande eller närmande dertill, eller naturliga hinder för arbetets fortsättande dertill gifve anledning.

Vid inskrifning till jernvägsarbetare skulle hvar och en förete och aflemna rent prestbetyg, som vid arbetstidens slut till sin egare återställdes med anteckning om uppförande och förvärfvade insigter. Förekomme härvid någon svårare anmärkning, skulle en sådan karl ej vidare vid något jernvägsarbete kunna anställas.

Genom dessa anordningar skulle jernvägsarbetena blifva till dubbel välsignelse för vårt land, ej minst genom den mängd af duglige och kunnige arbetare, hvilka på detta sätt uppfostrades. Om kostnaderna härför äfven icke blefve så obetydliga, voro dessa penningar dock väl använda, och jag är viss om att Riksdagens beslut i denna riktning öfver allt i landet skulle helsas med sann tillfredsställelse, icke minst af de ordentliga arbetarne.

Med stöd af hvad jag sålunda anfört, får jag värdsamt föreslå,

att Riksdagen för sin del ville besluta:

1:o) att i underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes förordna, att arbetarne vid samtliga våra jernvägsbyggnader, så väl statens, som enskilda bolags, under den tid de der hafva anställning, ställas under krigsartiklarne samt förses med befäl af från indelta arméen kommenderade officerare och underbefäl; att åt dem beredas sunda och efter årstiden lämpade bostäder samt att tillräckligt antal goda och med hänsyn till arbetet väl belägna marketenterier för deras räkning upprättas;

att undervisning dem meddelas, obligatorisk för de arbetare, hvilka ej fyllt 30 år, hvarje söndags eftermiddag under några timmar i skrifva, räkna, liniarteckning, exercis och gymnastik, samt att föredrag för dem anordnas under den mörka årstidens aftnar i allmännyttiga, populära och fosterländska ämnen;

att prester förordnas att uppehålla den allmänna gudstjensten hos den personal som vid jernvägsbyggnader finnes anställd;

att aftal om arbete vid en jernvägsbyggnad i hvarje fall, der så ske kan, ställes på någon viss längre tid, t. ex. tre eller sex månader, samt att den arbetare, som sig väl skickar, ej må kunna under aftalade tiden från arbetet entledigas, så framt icke arbetets fullbordande eller närmande dertill eller naturliga hinder för arbetets fortsättande dertill gifva anledning;

att arbetarne veckovis icke erhålla mera än hälften af intjent dagspenning samt återstoden blott en gång i månaden;

att ingen må till arbetare vid en jernvägsbyggnad antagas som icke företer och aflemnar rent prestbetyg, som vid arbetstidens slut till sin egare återställs med anteckning om uppförande och förvärfvade insigter; samt

att Kongl. Maj:t måtte meddela öfriga föreskrifter, hvilka för genomförande af i föregående punkter föreslagna anordningar finnas erforderliga; och

2:o) att för bestridande af de utgifter, hvilka föranledas af jernvägsarbetarnes förseende med befäl från indelta arméen för innevarande år på extra stat beviljas ett förslagsanslag af 100,000 kronor, samt för enahanda behof och år 1876 under samma titel ett lika belopp eller 100,000 kronor.

Om remiss af denna motion till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 28 Januari 1875.

J. A. Åstrand.

N:o 133.

Af Herr **C. E. Hjelm**: *Angående förändrade föreskrifter om allmänna vägars underhåll vintertiden.*

I Kongl. Förordningen af den 13 Sept. 1790 heter det i 2 §: »till vägars underhållande i fargildt stånd vid snöfall, hafva Kongl. Maj:ts Befallningshafvande att af närmast boende hemmansegare, inom hvarje socken eller härad, inrätta så kallade ploglag, hvilka hvardera af vägen tilldelas ett visst stycke, det de böra med plogning och skottning vidmakthålla». Detta lagstadgande synes mig, efter nutidens begrepp om det fria aftalet, vara temligen föråldradt, och, genom det sätt hvarpå det tillämpas, åtminstone inom en och annan ort, vara särdeles besvärande.